

ԲԱՆԱԼԻՔ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵՒՈՒԹԻՑ

(Տես երես 254)

269 Ինչո՞ւ կը մաքրուի օգը մրրկէ մը: — Նախ որովհետեւ կայծակը օգուն մէջէն անցնելու ատեն բորակային բրուտ կը պատճառէ: — Բ. Այն յուզմունքը՝ կը ցնցէ զօգը եւ կը կորսնցընէ վնասակար ցեղմունքը:

270 Ինչո՞ւ համար բորակային բրուտն, կը մաքրէ մթնոլորտը: — Որովհետեւ այս թթուտը կը ձգտի շնչելու գարշահոտ ցընդմունքները՝ որք առաջ կու գան գործարանաւոր գոյութեանց լուծուելէն, որոնց հետ կը խառնուի փոփոխելով անոնց բնութիւնը:

271 Ինչո՞ւ համար մրրիկը կը կտրէ զկաթը: — Որովհետեւ կայծակը, կամ օգուն տաքութիւնը՝ մրրկի ժամանակ կը պատճառեն խառնակութիւն մը կաթին ելեքտրական յատկութեանցը մէջ, որ կ'ապականի եւ թթուտ կ'ըլլայ:

272 Ինչո՞ւ համար միսը աւելի շուտ կ'ապականի մրրկի ժամանակ՝ քան թէ ուրիշ ատեն: — Որովհետեւ նախ մրրկի ատեն եղած տաքութիւնը՝ կը սաստկացընէ ապականութիւնը: Բ. — Ելեքտրականացեալ հեղուկները՝ որոնք կ'ազդեն միսին՝ ապականիչ ներգործիչք են:

273 Երբ մրրիկը բրուտի կը դարձընէ գարեջուրը: — Երբոր գարեջուրը նոր չինուած ըլլայ, մինչդեռ իր խմորումն ալ անկատար է:

274 Ինչո՞ւ համար մրրիկ մը բրուտ կը փոխէ նոր գարեջուրը: — Որովհետեւ այնպէս մը կը բորբոքեցընէ խմորումը՝ որ շաքարը քայքայի բրուտ կը դարձընէ առանց ալքոլ ընելու:

(Ալքոլը, կամ (զինւոյ ոգի), շաքարին խմորմանը արգասիք մ'է, եւ ամեն շաքարային գոյութեանց, եւ կամ այնպիսի նիւթերու՝ որ զինիի նման ըմպելիք կրնան հայթհայթել:

Ալքոլի զանազան տեսակներ կը գտնուին. ինչպէս.

Ա. — Մեղիկ (փայտի ոգի) որ առաջ կու գայ փայտի թորմամբ:

Բ. — Ալքոլ յատուկ (զինւոյ ոգի) ըստածը, կ'ըլլայ զինւոյ զտմամբ:

Գ. — Ամիկ (զետնախնձորի իւղ), գետնախնձորի թորման եւ զինւոյ մրուրին խառնուրդով:

Դ. — Էթիկ, որ կէտ ձկան սպիտակուցէն առաջ կու գայ:

Ե. — Մոմոց, տեսակ մը նիւթ է զոր Պ. Աւրգէն (Avequin) հանեց շաքարի եղեգէն: Այս հինգ տեսակ յիշեալ ալքոլներէն միայն այս վերջինս կը գտուի բնական. մէկայնոնք արուեստով առաջ կու գան: Ալքոլը կըրնայ հանուիլ նաեւ կղզանքէ, կը պրածիւթէ, եւ ուրիշ զանազան գոյութիւններէ:

275 Ինչո՞ւ համար մթնոլորտին ելեքտրականութիւնը չի թթուեցընէ հին գարեջուրը եւ բորդրը: — Որովհետեւ իրենց խմորումը մը գրեթէ լրացած է, հետեւաբար քիչ ազդեցութիւն կ'առնուն ելեքտրականութենէն:

276 Ինչո՞ւ համար երբեմն մետաղը կայծակէն կը հալուին: — Այս բանս այն ատեն կը պատահի՝ երբ իրենց մակերեւոյթը շատ պզտիկ ըլլալով՝ բաւական լայն անցք մը չի կրնար թողուլ ելեքտրական հեղուկին:

277 Ի՞նչ են փայլաբարք: — Խողովակներ են գայլախաղուտ աւաղի (քուարցի) մէջ կայծակին ազդեցութիւններէն ձեւացած:

278 Ի՞նչ կերպով կայծակը փայլաբար կը պատճառէ: — Աւաղին մէջ թափանցելով՝ գայլախաղեայ կտորներէն մաս մը կ'ապակիացընէ, այնպէս որ ապակիէ խողովակներ կը ձեւանան: (Այս խողովակները զանազան մեծութիւն կ'ունենան, եւ կը բաժնուին այլ եւ այլ ուղղութեամբ՝ օձապտոյտ եւ արմատի ձեով, ծայրերնին ալ թելի պէս կը վերջանայ. Հալի, Քէնիկսպէրի եւ Միւնսդէրի մէջ ասոնցմէ կը գտուին ինչուան երեսուն ոտք երկայնութեամբ):

279 Կայծակը ի՞նչ ազդեցութիւն կ'ունենայ կիզանուտ նիւթոց վրայ: — Հրազինուց վառօգը եւ բռնկելի բամպակը կը բորբոքէ. երբեմն ալ այս տեսակ նիւթեր ունեցող խանութները կ'այրէ: